

BOŽSTVO MIMIR V SEVERSKÉ MYTOLOGII; KE VZTAHU PAMĚTI A MYŠLENÍ

Rokos Luboš

Germánská mytologie tvoří po mytologii antické nejrozsáhlejší komplex v rámci všech indoevropských národů. Je známá z naprosté většiny díky pramenům sepsaným na Islandu po r. 1200. Islandští vzdělanci zachovali tato svědectví vikinské doby včetně členitého panteonu bohů pod vedením praotce Ódina.

Někdy v dávné době proběhla válka mezi dvěma skupinami bohů, jedni byli Ásové (sem patří i Ódin) a druzí Vanové. Boj skončil smírem a výměnou rukojmích. Ásové poslali Vanům bytost jménem Mimir, "muže nad jiné moudrého". Ale když Mimir dostal na sněmu nějakou spleť otázku, odpovídal monotónně "necht' rozhodnou jiní". Vanové se cítili být podvedeni a Mimimu se pomstili. Usekli mu hlavu a poslali zpět Ásům. Ódin "hlavu vzal, pomazal ji bylinami, aby nezetlela, a zařikáním ji přičaroval takovou moc, že s ním mohla promlouvat a prozradila mu nohá tajemství". Bude se s ní radit i při ragnaroku, germánském konci světa.

Po tomto drsném úvodu máme k dispozici příjemnější pasáže. Mimiho sídlo leží ve studni v kořenech světového stromu jménem Yggdrasil. Strom nese svými kořeny i další podzemní světy, v kmeni nese svět lidí a v korunách svět bohů. Mimiho studna je zároveň něco jako studnice moudrosti. Mimir nabývá znalosti tím, že ze studny pije rohem. Ódin také vyjádřil touhu nabýt moudrosti napitím ze studny, za což ale musel jako protiváhu obětovat svoje oko. To zůstalo ve studni a Ódin zase zůstal od té doby jednooký.

Mimiho jméno

Druh Mimiho moudrosti lze vytušit z jeho jména. Jméno je zřejmě příbuzné s anglickým "memory" - paměť, nebo memoáry - paměti, memorovat - učit se nazpaměť apod.

Součástí jména jsou dvě samohlásky M. V eurytmii je hláska M spojená s vodou. Eurytmické cvičení vypadá tak, že člověk krouží rameny. Představuje si na rameni loďku, kterou krouživými pohyby vynáší výš, přičemž obě ramena po kratších intervalech střídá. Cvičení tak kopíruje tvar hlásky M, který se tudíž dá vykládat i jako znázornění vodní vlny.

Hebrejský alefbet má pro hlásku M jméno Mem, což je v hebrejštině voda. Vodu má připomínat vlnka v horní části znaku. Symbolický význam hlásky je ještě "čas" a číselná hodnota čtyřicet. K tomu se možná vztahují biblické časové údaje o čtyřicetiletém putování Izraelitů po poušti nebo čtyřicetidenní potopě světa.

Mojžíšova kolébka

Spojení paměti a vodního živlu vysvětluje Rudolf Steiner v knize Matoušovo evangelium. Perský duchovní učitel Zoroastr předal své astrální tělo do dalšího vtělení egyptskému učiteli Hermovi a svoje éterné tělo židovskému učiteli Mojžíšovi. Aktivace Mojžíšova éterného těla proběhla díky kontaktu s

vodou: "Byl-li Mojžíš znovuvtěleným žákem Zoroastra, a měl-li obdržet uchované éterné Zoroastrovo tělo, muselo se s ním stát něco neobyčejného. Dříve než měl dostávat příslušné dojmy z okolí jako jiný člověk, dříve než mohly do jeho individuality sestupovat dojmy vnějšího světa, muselo být do jeho bytosti vštípeno to, co měl obdržet v zázračném dědictví od Zoroastra.

To se vypravuje v oné symbolice, že byl vložen do skříňky a položen do řeky, což se podobá pozoruhodné iniciaci. Neboť iniciace spočívá v tom, že člověk zůstává po jistou dobu uzavřen vůči vnějšímu světu, přičemž je do něho procezováno (*infiltrováno*) to, co má obdržet.

Když byl tedy Mojžíš tak odloučen – bylo mu tehdy v určitém okamžiku přičleněno zachované Zoroastrovo éterné tělo. Tak v něm mohla vykvést ona podivuhodná moudrost času, které se kdysi naučil u Zoroastra, kterou byl nadán a které dal průchod tím, že znázornil svému národu v přiměřených obrazech moudrost postupujícího času.

Proto se nám mohou jevit Mojžíšovi veliké obrazy v Genesi jako vnější imaginace **moudrosti času**, která pocházela od Zoroastra. Byly znovuzrozeným věděním, znovuzrozenou moudrostí, kterou přijal od Zoroastra. To bylo zakotveno v jeho nitru tím, že přijal éternou schránku samého Zoroastra." 1)

S tělem éterným obdržel Mojžíš "moudrost času". Ukazuje se tu opět význam hebrejské hlásky Mem, která znamená vodu i čas. Moudrost času pak Steiner konkretizuje jako sled událostí, které začínají oddělením Země od Slunce a které Mojžíš mohl podat v knize Genesis. 2) Můžeme tento druh moudrosti nazvat pamětí, vzpomínáním na to, co proběhlo v čase.

Jiný případ spojení vody a zrání v minulost udává Steiner v případě křtu. Křtěnec v raných dobách byl ponořen celý do vody, a poté viděl v minulosti stav před pádem lidí do prvotního hříchu a mohl na tento stav po svém navázat. Křest by tak skutečně prvotní hřích "smýval".

Éterné tělo - nositel paměti

Jak říká Steiner, v okultismu se voda nazývá éter. Obojí je hmota, která mění formy, může obtékat pevné předměty. Aktivace schopností éterného těla tedy probíhala tehdy, když bylo tělo obklopeno vodou. Jako kdyby se éterné tělo člověka napojilo na celosvětový éter i s jeho pamětí, kterou by pak mohl člověk čerpat.

Cvičení paměti v čase vývoje éterného těla praktikuje i waldorfská pedagogika. Člověk se vyvíjí v sedmiletých cyklech. Prvních sedm let se vyvíjí fyzické tělo, které se osamostatnilo při porodu. V sedmi letech dojde k plnému osamostatnění těla éterného. Dítě má pak trénovat paměť buď přímo učením se básní nazpaměť, nebo osvojováním znalostí, které mu předává učitel. Dítě se ještě nemá učit vlastnímu úsudku. Učitel tu má působit pomocí autority, ale neměl by vnucovat nějaký názor a úsudky - Steiner tu odmítá i katechismus (velkého násilí se pak na dětech jistě musely dopouštět totalitní instituce typu pionýra nebo Hitlerjugend).

Ve čtrnácti letech se osamostatňuje tělo astrální, s ním i schopnost přemýšlení a vytváření vlastního úsudku.

Židé - učitelé myšlení

Podobný vývoj od preference paměti k preferování myšlení ve větším měřítku proběhl i ve vývoji lidstva.

V Atlantidě, prosycené příznačně mlžnou atmosférou 3), vládli králové se silně vyvinutou pamětí. Ta byla hlavní devízou, předpokladem pro výkon vlády.

Koncem atlantské doby se vyvíjela pátá atlantská rasa Prasemitů, která měla za úkol vyvíjet přemýšlení. Dosavadní rasy totiž začaly zneužívat moci paměti k sobeckým účelům: "Takové ničivé působení se mohlo kompenzovat jen tím, že se v člověku začala vyvíjet vyšší síla. Byla to síla myšlení. Logické myšlení působí na sobecké osobní chtění omezujícím způsobem. Jeho původ musíme hledat u páté podrasy, u Prasemitů. Lidé, vycházejí ze vzpomínek na minulé, začínají porovnávat různé zážitky. Tak se vyvíjí síla úsudku. A touto silou úsudku byly regulovány přání a žádosti. Lidé začali počítat, kombinovat. Učili se pracovat v myšlenkách. Zatímco dříve se poddávali každému svému přání, nyní se nejprve ptali, zda ho mohou schválit i myšlenkově." 4)

V poatlantské epoše pak Semité ve vývoji přemýšlení pokračovali. Steiner v Matoušově evangeliu označuje židovského praotce Abrahama za učitele rozumových schopností: "Abraham je skutečně první, kdo měl výtečně vypěstěný fyzický nástroj myšlení. Proto není označován neprávem (i tomu ovšem nutno rozumět s jistou dávkou "nadsázky") za vynálezce počtářství, myšlenkové vědy, odkázané zvláště na nástroj fyzického těla." 5)

Moudrost se začíná zakládat na přemýšlení, ne na paměti. Oba typy moudrosti přitom nemusí působit proti sobě, ale naopak se doplňovat. Ostatně i přemýšlení u Prasemitů začalo přemýšlením o věcech minulých.

Mimir - nositel staré moudrosti

V osobě Mimiho máme bytost vykazující známky té staré moudrosti založené na paměti. Jeho jméno asi znamená přímo paměť, žije ve studni, obklopen vodním prvkem. Ale kde se vyžaduje vlastní úsudek, tam je bezmocný a monotónně opakuje "nechť rozhodnou jiní". Moudrost založená na přemýšlení, ať už vychází z astrálního těla nebo fyzického orgánu, se už Mimimu nedostává.

Dodatek - hlava jako centrum paměti a centrum tradice

Z Mimiho těla zůstala hlava, která sděluje události ze své paměti a která věští. Věštění je možná spojené s jasnovidností, protože přes orgány éterného těla je možné vnímat vyšší světy. Paměť a věštění je sbírání informací, jednou z minulosti, jednou z budoucnosti. Co je ale oběma typům modrosti společné, je absence přemýšlení. Moudrost tu vychází z vidění obrazů, ne z myšlenkové kombinace. Jinak tu je zajímavé, že řecká báj o Orfeovi tvrdí, že tento zpěvák byl roztrhán menádami, jeho hlava vhozena do řeky, odkud se dostala do moře až k ostrovu Lesbos. Tam ji uložili v jeskyni, kde věštila ve dne v noci, takže bez zákazníků tehdy zůstala i proslulá věštitelna v Delfách.

Hlava jinak mohla být vnímána jako centrum paměti, a bývala tedy uložena tam, kde na něco upomínala. Nejčastěji na nějaký počátek nebo na centrum. V Praze jsou tak ve svatovítské katedrále uloženy lebky českých patronů svatého Vojtěcha (snad skutečně pravá, jednu dobu se Evropou potulovaly hned tři) a svatého Václava.

Václavova lebka je při svatováclavských slavnostech vezena prezidentskou limuzínou do Staré Boleslavi, na místo Václavovy smrti. Procesí je památkou na počátky křesťanství v Čechách. Místo uložení na

pražském Hradě, sídle králů i prezidentů, má pravděpodobně upomínat, z jakých kořenů český stát vychází.

Poznámky:

1) Steiner, Rudolf: Matoušovo evangelium. Michael, Svatý Kopeček u Olomouce, s. 12. - http://antroposof.sk/diela_pc/steiner_matousovo_evangelium.pdf

2) Úvodní knihy Starého zákona se nazývají knihami Mojžišovými, protože je zde Mojžíš hlavní postavou. Nikde v Bibli ale není takto výslovně řečeno, že by Mojžíš byl autorem těchto knih nebo že by vůbec viděl události popisované v knize Genesis.

3) Germánská mytologie zná jeden svět s názvem Nifelheim, tedy "Svět mlhy". Je jedním z devíti světů, které nese ve svých kořenech světový strom Yggdrasil. Obývají jej Niflungové, v němčině Nibelungové (Nebel je německy mlha). Podle Steinera není tento svět ničím jiným než Atlantidou: "Všechny germánské pověsti a mýty jsou pozůstatkem zážitků, které staří Atlantovci ještě měli ve svém světě, zahaleném mlhami. Řeky, například Rýn, žily ve vědomí těchto starých Atlantovců, jako kdyby se v nich byla uložila moudrost, která byla obsažena v těchto mlhách, ve starém 'Nifelheimu'. Tato moudrost se zdála skrytá v těchto řekách a žila v nich jako vodní víly nebo podobné bytosti." Viz Steiner, Rudolf: Tajné učení rosikrucianů. Sophia, 1998, s. 114.

Opět tu vystupuje princip uložení moudrosti do vodního živlu.

4) Steiner, Rudolf: Z kroniky Akaša. Michael, Svatý Kopeček u Olomouce, 2008, s. 17.

5) Steiner, Rudolf: Matoušovo evangelium, s. 24.